

Yayın Değerlendirme / Book Reviews

Türk Klasik Eserlerinin Dijital Ortama Aktarılması Projesi (E-Kitap)*

Bilal Güzel**

Türk klasiklerinin teknolojik imkânlardan yararlanarak dijital ortamda ilgili okuyucu ile buluşturulması düşüncesi ilk kez 2005 yılında temel bazı eserlerin e-kitap adı altında Kültür ve Turizm Bakanlığının resmi web sayfasından okurların hizmetine açılması ile gerçekleşti. O dönemde divan, mesnevi, tezkire gibi “Eski Türk Edebiyatı” alanına yönelik metinler; masal, destan, efsane gibi “Halk Edebiyatı” alanına yönelik türler ile “Yeni Türk Edebiyatı” alanına yönelik bazı inceleme araştırma kitapları sisteme yüklendi. Bu metinler alan örneklerine okurların daha kolay ulaşabilmesi adına öncü bir projenin parçaları oldu. Ancak yakın zamana kadar sistem üzerinde herhangi bir ekleme ya da güncelleme yapılmadı.

Hükûmet, Nisan 2016 tarihli vatandaşların kültüre erişimi ve katılımının sağlanması esasları üzerine kurulu olan Kültürel Kalkınma Programı’nda, kültür politikaları, somut ve somut olmayan kültür unsurlarının üretimi, kayıt altına alınması, gelecek nesillere aktarılması, tanıtılması konularında sorumluluk taşıma vurgusu yapmaktadır. Bu anlamda kültüre ait geleceğe taşınmasının önemli ve gerekli olacağı düşünülen kaynakların ilgili okurlar ile buluşturulması noktasında Kültür ve Turizm Bakanlığı da konunun ilk muhatabı olarak üzerine düşeni yapmaktadır. Bakanlık, telif eserlerin bası-

* Bu makaleyi şu şekilde kaynak gösterebilirsiniz:
Güzel, Bilal. (2018). “Türk Klasik Eserlerinin Dijital Ortama Aktarılması Projesi (E-Kitap)”. *bilig – Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi* 86: 211-214.

** Araş. Gör. Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü – Ankara/Türkiye

mına verdiği destek yanında dünyada teknolojinin geldiği noktayı dikkate aldığımızda artık dijital eserlere de destek vererek bu eserleri sadece Türk okuyucusuna değil, dünyadaki muhataplarına da ulaştırmak düşüncesindedir. Bu çerçevede Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2005 yılında temellerini attığı sistemi, 2017 yılı itibariyle güncellemeye başlamış ve “Türk Klasik Eserlerinin Dijital Ortama Aktarılması Projesi” adı altında yeni klasik eserleri tek bir standart formatta ilgili muhatabı ile buluşturma kararı almıştır. Bu proje ile bir yandan şimdiye kadar dijital olarak yayınlanmamış Osmanlı dönemi Türk Edebiyatının klasik eserlerini e-kitap olarak yayımlayıp dünyanın dört bir tarafındaki Türkologlar, Türkoloji Öğrencileri ve meraklıların erişimine sunarken diğer yandan 2005 yılında Kültür Bakanlığı bünyesinde e-kitap olarak yayımlanan eserlerin güncellenmesini yapmaktadır. Kültür taşıyıcısı ve aktarıcısı faaliyetlerinin en önemli destekleyici kurumlarından biri olarak Bakanlığın bu eserleri e-kitap formatı ile dijital ortamda yayınlaması ile sadece Türkiye’de değil dünyada da söz konusu çalışmalara ulaşım kolaylığı sağlanıyor olması büyük bir hizmettir. Ayrıca dijital ortamda sunulacak olan eserlerin her zaman güncellenmesi, yeni bilgilerle zenginleştirilmesi de mümkün olabilecektir. Bu yıl itibariyle akademik inceleme bölümlerinin hacim olarak az tutulduğu buna karşılık metin kısımlarının öne çıkarıldığı, standart inceleme kısımları ve ortak yazım ilkelerine göre düzenlenmiş metinler divan, mesnevi, mecmua, tezkire ve tarihî metinler başlıkları altında sunulmuştur. Bakanlık görüşü olarak ileriye yönelik halk bilimi/kültürüne dâhil edilebilecek temel türlere dair eserlerin de sistemde yer alması düşünülmektedir. Gelenek her toplumda çağdaş sanatları besleyen çok önemli bir kaynaktır. Bu yolla sadece akademik dünyaya değil çağdaş sanatçıya da erişilebilirlik sağlanmış olacaktır. Şu an güncel haliyle e-kitap sayfasında 70 divan, 39 mesnevi, 7 mecmua, 22 tezkire ve 7 tarihî metin bulunmaktadır. Bu metinlerden bazıları daha önce başka yayınevleri tarafından basılmış Türk edebiyatının temel eserleri, bazıları ise ilk kez dijital ortamda okurlara sunulan metinlerdir. Bunlardan bazılarından söz etmek gerekir. Örneğin uzunca bir süre yayımlanmadan bekleyen *Heşt Bihîşt*, tespit edilen on sekiz yazmaya dayalı bir edisyon kritik çalışması olarak ilk kez bu proje ile okuyucuyla buluştu. Eserin yayımlanmış olmasının önemi sadece tezkire türünün ilk örneği olması ile sınırlı değildir. *Heşt Bihîşt*, aynı zamanda edisyon kritikli bir metnin nasıl yapılması gerektiğinin de dikkate değer örneği dense yanlış olmaz. Benzer şekilde Riyâzî Tezkiresi de uzun zamandır okurla buluşmayı bekleyen metinler arasında idi. Proje çerçevesinde tezkireler başlığı altında Sehî Bey-*Heşt-Bihîşt*, Riyâzî-*Riyâzüş-Şuarâ* ve Ubeydî’-*Netâyicül-Ezbâr* ilk

kez yayımı yapılan metinler olmakla birlikte Mustafa Âlî-Künhül-Abbâr, Mehmet Tevfik-Kâfile-i Şuarâ, Ali Kayayev-Terâcim-i Ulemâ-yı Dağıstan, Hüseyin Ayvansarâyî-Vefâyât-ı Ayvansarâyî, Âşık Çelebi-Meşâirü’ş-Şuarâ, Silahdarzâde Tezkiresi, Esrar Dede-Tezkire-i Şuarâ-yı Mevleviyye, Ali Emîrî Efendi-Tezkire-i Şuarâ-yı Âmid, Ali Emîrî Efendi-İşkodra Vilâyeti Şairleri gibi daha önce basılı olarak çeşitli yayınevlerinden çıkmış önemli eserler dijital olarak sistem üzerinden yayımlanmıştır.

E-Kitap projesinin bir diğer ayağı divanlardır. Bu başlık altında yayımlanan en yeni divanlar, *Ahmed-i Rıdvan Divanı*, *Azmizâde Hâletî Divanı*, *Lâzikizâde Feyzullah Nâfiz Divanı*, *Diyarbakırlı Hâmî Divanı*, *Numan Mâhîr Divanı*, *Zâtî Divânı*, *Tâcizâde Cafer Çelebi Divanı*, *Gelibolulu Mustafa Âlî Divanı ve Neft Divanı*’dır. Metinler eklenmeye devam ettikçe kadın şairler, sultan şairler gibi başlıklar altında bu metinler değerlendirilecektir. *Mihri Hâtun Divanı* sistemde olmakla birlikte Leylâ Hanım ve Şeref Hanım’ın Divanları da çok yakında sistemde olacaktır. Sultan şairlerden yeni eklenen isimler Şâhî ve Adlî’nin Divanlarıdır. Bu isimlerin de çeşitlendirilmesi için proje ekibi çalışmalarını devam ettirmektedir.

Mesneviler başlığı altında *Aşki-Heft-Peyker*, *Çâkerî-Yûsuf u Züleyhâ*, *Firâki-Hüsrev ü Şîrin*, *Üdî-Macerâ-yı Mâh*, *Üsküdarlı Sırrî- Hikâye-i Garîbü’l-Âsâr*, *Kâtib-zâde Bekâyî-Maktel-i Hüseyin (Kitâb-ı Kerbelâ)*, *Behişt-İskendernâme*, *Defter Emîni Mustafa Çelebi-Varka ve Gülşah* eserleri ilk defa e-kitap olarak yayımlanmıştır.

E-kitap projesi kapsamında eser yayımlanan bir diğer başlık ise mecmualardır. Nûh b. Mustafa Konevî-*Mecmûa-i Gazeliyyât*, *Mecmûa-i Eşâr* ilk defa e-kitap olarak yayımlanmıştır. Bunlardan başka *Pervane Bey Mecmuası*, *Mecmuâtü’l-Letâif ve Sandukâtü’l-Maarif*, *Sultâna Hübâna Münâsib Eşâr* ve Süleyman Nahîfî’ye ait *Na’t ve Miraciyye Mecmuası* da ilk kez dijital ortamda yayımlanan eserlerdendir.

Projenin Târihnâmeler başlığı altında ise *Adlî-Menzûme-i Feth-i Şîrvân ve Demirkapı*, *Mehmet Cemîl-Muhtasar ve Manzûm Târih-i Osmânî* ve *Vuslatı Ali Bey-Gazânâme-i Çehrin* adlı metinler yayımlanmıştır.

Projenin bir diğer basamağı daha evvel yine Kültür Bakanlığınca e-kitap kapsamında yayımlanan eserlerin güncellenmesidir. Bu eserler proje editörleri tarafından gözden geçirilerek tekrar yayımlanmaktadır. Daha evvel inceleme ve metin bölümleri ayrı ayrı yayımlanan eserler tek dosyada birleş-

tirilip kitap formatında uygun hale getirilmektedir. Güncellenen eserlerde kaynakça, sayfa düzeni, dipnot gibi konularda bütünlük sağlanmıştır. Şuana kadar toplam 60 eser gözden geçirilerek yeniden yayımlanmıştır.

Türk Klasik Eserlerinin Dijital Ortama Aktarılması (E-Kitap) Projesi'nde yeni eserlerin yayımlanmasına devam edilmektedir. Okuyucular <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/> adresinden ilgili eserlere ulaşabilirler. Bu vesileyle e-kitap fikrinin ortaya çıkmasına ve geliştirilmesine katkıda bulunan ekibe ve destekleyici kurum olan Kültür ve Turizm Bakanlığına teşekkürlerimizi sunuyoruz.